

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزیر

سپهر

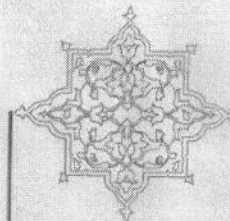
رسانه

بسمه تعالی

شماره

تاریخ ۱۳۹۵/۴/۶
شماره ۹/۱۹۸۹۲۹

پیوست

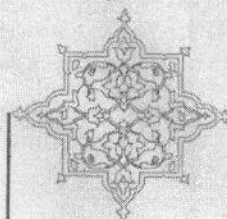

آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها

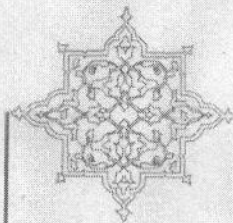
مقدمه

ثبت پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی در کانونی ملی، افزون بر آنکه به عنوان بخشی از پژوهش‌های کشور در بیانات مقام معظم رهبری به‌طور کلی بدان تأکید شده (۱۳۸۵/۷/۱۳)، در بند ۲-۴ سیاست‌های کلی علم و فناوری - نظام آموزش عالی، تحقیقات، و فناوری (۱۳۹۳/۶/۲۹) و در بندهای بسیاری از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۲/۱۱/۲۹) و همچنین قانون برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران (از جمله در ماده ۱۶ بند و - ۶) نیز آشکار یا نهان آمده است. چنین رویکردی در سطح نظام علم و فناوری کشور؛ وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها؛ و استادان و پژوهشگران دارای دستاوردهای بسیاری است که برخی از آنها عبارت‌اند از:

- ☐ نگه‌داری و حفظ اطلاعات در یک آرشیو ملی با شیوه‌های استاندارد و ایفای نقش پایگاه داده یکپارچه ملی و اعتباربخشی به داده‌های پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها با ثبت و تأیید آنها؛
- ☐ سازمان‌دهی و نمایه‌سازی علمی، استاندارد، و یکپارچه اطلاعات با کاربرد اصطلاح‌نامه‌ها و واژه‌نامه‌های تخصصی و همچنین فهرست‌های مستند نام‌ها؛
- ☐ مشاهده‌پذیری (VISIBILITY) بیشتر دستاوردهای پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در کشور به زبان فارسی و در جهان با ارائه آنها از یک درگاه ملی به زبان‌های دیگر؛
- ☐ همانندجویی در پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها و کمک به دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و استادان در پیش‌گیری از بدرفتاری‌های علمی؛
- ☐ مدیریت یکسان و یکپارچه مالکیت فکری و کپی‌رایت؛
- ☐ مدیریت دسترسی یکسان و یکپارچه در سطح ملی به اطلاعات پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها و پیش‌گیری از سردرگمی کاربران در مراکز اطلاع‌رسانی و وبگاه‌های گوناگون؛
- ☐ پیش‌گیری از دوباره‌کاری در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها و افزایش بهره‌وری ملی و همچنین آسان‌سازی یافتن موضوع برای پژوهش در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها؛

- ☐ دسترسی بهتر پژوهشگران به پیشینه پژوهش در پایان نامه ها و رساله ها و کاربرد یافته های پیشین و هم افزایی بیشتر پژوهش ها؛
- ☐ شناخت وضعیت علمی و پژوهشی هر یک از مؤسسه ها، گروه ها، و استادان به تنهایی و در مقایسه با یک دیگر و شناخت جامع از عملکرد استادان در راهنمایی، مشاوره، و داوری پایان نامه ها و رساله ها در کشور؛
- ☐ آسان سازی پیوند صنعت، دولت، و دانشگاه در چارچوب نظام ملی نوآوری از رهگذر یک پایگاه جامع و ملی از پیشنهادها، پایان نامه ها، و رساله ها و تقویت سمت عرضه در بازار پژوهش؛
- ☐ هدایت پژوهش در پایان نامه ها و رساله ها با بازخورد از کارهای انجام شده و در دست انجام و پشتیبانی آسان تر از پایان نامه ها و رساله ها برای نهادهای گوناگون و هم راستاسازی آنها با نیازها و درخواست ها و سندهای بالادست مانند نقشه جامع علمی کشور؛
- ☐ شناخت کارایی و اثربخشی پژوهش در پایان نامه ها و رساله ها در سطح ملی و اندازه نیازمحوری و پاسخ گویی آنها به درخواست های جامعه؛
- ☐ آسان سازی یافتن تخصص (Expertise retrieval) برای صنعت و دولت از رهگذر یک پایگاه جامع و ملی از پیشنهادها، پایان نامه ها، و رساله ها و کمک به اشتغال دانش آموختگان؛
- ☐ شبکه سازی علمی و تخصصی میان پدیدآوران پایان نامه ها و رساله ها؛
- ☐ نگاشت روندهای پیشین پژوهش کشور در پایان نامه ها و رساله ها بر پایه متن کامل آنها؛
- ☐ شناخت روندهای آینده پژوهش کشور در پایان نامه ها و رساله ها بر پایه پیشنهاد آنها؛
- ☐ پایش یکپارچه اطلاعات پیشنهادها، پایان نامه ها، و رساله ها بر پایه طرح آمایش سرزمین و کاربرد دستاوردهای آن در سیاست گذاری علم و فناوری؛
- ☐ انجام طرح های ملی و راهبردی زبان شناسی رایانشی مانند ساخت پیکره های علمی؛
- ☐ اشاعه داده های کمی (آماري) و کیفی گردآوری شده در پایان نامه ها و رساله ها؛
- ☐ انجام پژوهش های گوناگون علم سنجی روی اطلاعات یکپارچه پیشنهادها، پایان نامه ها، و رساله ها، مانند تولید نقشه روزآمد از دانش کشور، تولید نمایه نامه های علم سنجی، تحلیل و تولید شبکه های همکاری پژوهشگران و مؤسسه ها؛
- ☐ ارزیابی پایان نامه ها و رساله ها بر پایه دستاوردهای آنها پس از دفاع و در طول زمان و شناخت پایان نامه ها و رساله های برتر؛

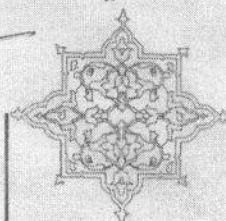
- دستیابی به داده‌های کلان (Big data) و تحلیل آنها با کاربرد روش‌های نوین مانند داده‌کاوی و متن‌کاوی؛
- تحلیل یکپارچه لاگ‌های جست‌وجو و اطلاعات بازیابی شده برای دستیابی به رویکردهای کاربران و نیازهای پژوهشی؛
- راه‌اندازی و تثبیت جایگاهی نهادی و یکپارچه برای تصویب استانداردها و رهنمودها، نظارت، بررسی، و مشاوره در زمینه درستی و اخلاق پژوهش در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها.
- از این‌رو، با تصویب این آیین‌نامه زمینه لازم برای ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها فراهم می‌آید.

فصل نخست. تعریف واژه‌ها

- ماده ۱. در این آیین‌نامه مراد از هر یک از واژه‌های زیر، تعریف برابر آنهاست:
- ۱-۱. وزارت: وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛
 - ۲-۱. وزیر: وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری؛
 - ۳-۱. مؤسسه: دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، یا مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، یا فناوری دولتی و غیردولتی زیر نظر «وزارت»؛
 - ۴-۱. ایرانداک: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران؛
 - ۵-۱. پارسا: پایان‌نامه کارشناسی ارشد و/ یا رساله دکتری تخصصی دانش‌آموخته مؤسسه؛
 - ۶-۱. اصالت محتوا: استفاده مجاز و اخلاقی از نوشته‌های دیگران در نگارش «پارسا»؛
 - ۷-۱. همانندجو: سامانه تحت وب که با دریافت متن از کاربر و مقایسه خودکار آن با متن کامل «پارسا»های موجود در پایگاه‌های «ایرانداک»، نوشته‌های همانند را بازیابی و اندازه‌هماندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می‌دهد.

فصل دوم. ثبت پیشنهاد (پروپوزال) و «پارسا»

- ماده ۲. «مؤسسه»ها موظف هستند، از این پس پیشنهاد «پارسا»های مصوب دانشجویان خود را که طبقه‌بندی (محرمانه، خیلی محرمانه، سری، به کلی سری، یا مانند آنها) ندارند، در سامانه‌های اطلاعاتی «ایرانداک»، ثبت و تأیید و متن کامل آنها را در قالب و به شیوه‌ای که «ایرانداک» تعیین می‌کند، بارگذاری کنند. ارائه گواهی ثبت پیشنهاد «پارسا»های دانشجویان برای تأیید نهایی آنها و همچنین هر گونه پرداخت مالی به استادان راهنما و مشاور یا دانشجویان، به ترتیبی که در آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌های مربوطه تعیین خواهد شد، الزامی است.

ماده ۳. «مؤسسه» ها موظف هستند، از این پس «پارسا» های دانشجویان خود را که طبقه بندی (محرمانه، خیلی محرمانه، سری، به کلی سری، یا مانند آنها) ندارند، پس از دفاع، در سامانه های اطلاعاتی «ایرانداک»، ثبت و تأیید و متن کامل آنها را در قالب و به شیوه ای که «ایرانداک» تعیین می کند، بارگذاری کنند. ارائه گواهی ثبت برای دانش آموختگی دانشجویان و همچنین تخصیص امتیاز در ترفیع پایه و ارتقای مرتبه اعضای هیئت علمی «مؤسسه» ها و همچنین هر گونه پرداخت مالی به «مؤسسه» ها؛ استادان راهنما، مشاور، و داور؛ یا دانشجویان، به ترتیبی که در آیین نامه ها و شیوه نامه های مربوطه تعیین خواهد شد، الزامی است.

ماده ۴. «مؤسسه» ها موظف هستند، متن کامل «پارسا» های دانش آموختگان دست کم سه سال پیشین خود را در سامانه های اطلاعاتی «ایرانداک»، ثبت و تأیید و متن کامل آنها را در قالب و به شیوه ای که «ایرانداک» تعیین می کند، بارگذاری نمایند.

فصل سوم. اشاعه و دسترسی

ماده ۵. «ایرانداک» موظف است اطلاعات پیشنهادها و «پارسا» ها را به شکل زیر و به صورت رایگان در محیط وب اشاعه دهد:

۱-۵. اطلاعات کتاب شناختی و چکیده پیشنهاد «پارسا» ها را پس از ثبت در سامانه های اطلاعاتی «ایرانداک»؛

۲-۵. متن کامل پیشنهاد پایانه های کارشناسی ارشد را پس از گذشت ۱۲ ماه و متن کامل پیشنهاد رساله های دکترای تخصصی را پس از گذشت ۲۴ ماه از زمان تصویب در «مؤسسه». این زمان می تواند برای پیشنهاد های خاص، با درخواست «مؤسسه» به ترتیب تا ۱۸ و ۳۶ ماه افزایش یابد؛

۳-۵. اطلاعات کتاب شناختی، چکیده، ۲۰ صفحه نخست، و فهرست منابع «پارسا» ها را پس از ثبت در سامانه های اطلاعاتی «ایرانداک»؛

۴-۵. متن کامل پایانه های کارشناسی ارشد را پس از گذشت ۱۸ ماه و رساله های دکترای تخصصی را پس از گذشت ۳۰ ماه از تاریخ دفاع موفقیت آمیز دانشجو.

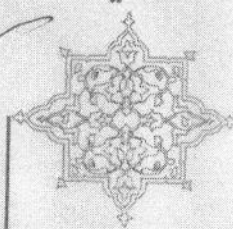
ماده ۶. اشاعه اطلاعات پیشنهادها و «پارسا» هایی که پیش تر در «ایرانداک» گردآوری شده اند، بر پایه ماده پنج آیین نامه انجام می شود.

ماده ۷. اشاعه اطلاعات پیشنهادها و «پارسا» ها در بیرون از چارچوب مواد پنج و شش، با توافق «ایرانداک» و هر یک از «مؤسسه» ها یا تصمیم وزیر امکان پذیر است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزیر

بسمه تعالی

تاریخ: _____
شماره: _____
پیوست: _____

فصل چهارم. اصالت محتوا

ماده ۸. «مؤسسه‌ها» موظف هستند با بازنگری در فرایندهای آموزش، از زمان ابلاغ این آیین‌نامه به بعد، پیش از تصویب پیشنهاد «پارسا»ها، اصالت محتوای آنها را با کاربرد «هماندجو» و پیشینه آنها را با کاربرد سامانه‌های دیگر «ایرنداک» بررسی کنند.

ماده ۹. «مؤسسه‌ها» موظف هستند با بازنگری در فرایند دانش‌آموختگی، از زمان ابلاغ این آیین‌نامه به بعد، پیش از دفاع از «پارسا»ها، اصالت محتوای آنها را با کاربرد «هماندجو» بررسی کنند.

ماده ۱۰. تعیین اصالت محتوا در هر مدرک و داوری درباره آن، بر پایه گزارش «هماندجو»، بسته به مورد بر عهده «مؤسسه»ها است.

فصل پنجم. خط‌مشی‌ها

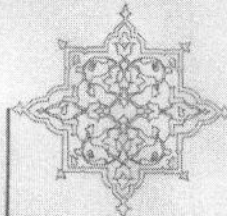
ماده ۱۱. «ایرنداک» موظف است دسترسی «مؤسسه‌ها» را به «هماندجو» برای بررسی اصالت «پارسا»ها فراهم کند.

ماده ۱۲. «ایرنداک» موظف است حقوق مادی و معنوی «مؤسسه»ها و پدیدآوران را در زمینه محتوای تمام‌متن آنها که در «هماندجو» بررسی می‌شوند، رعایت کند.

ماده ۱۳. «ایرنداک» موظف است محرمانگی نتایج همانندجویی و حریم خصوصی پدیدآوران را حفظ کند و گزارش میزان و محل همانندی هر «پارسا» را تنها به دانشجو و استادان راهنما و مشاور آن «پارسا» و کسان دیگری ارائه نماید که وزیر و رئیس هر «مؤسسه» تعیین می‌کنند. تولید و ارائه گزارش‌ها و تحلیل‌های علمی و مدیریتی بدون نام پدیدآوران شدنی است.

ماده ۱۴. ستاد «وزارت» و «مؤسسه»ها موظف هستند بر پایه اطلاعات و تحلیل‌های «هماندجو» و گزارش‌هایی که «ایرنداک» در سطح «وزارت» و «مؤسسه» ارائه می‌نماید، برای بهبود درستی و اخلاق پژوهش و کاهش بدرفتاری علمی، سیاست‌گذاری و اقدام کنند.

ماده ۱۵. ستاد «وزارت» موظف است میزان مشارکت «مؤسسه»ها را در اجرای این آیین‌نامه و همچنین میزان همانندی «پارسا»های هر مؤسسه را برابر گزارش سالانه ایرنداک، در ارزیابی و رتبه‌بندی‌های آنها لحاظ کند.

ماده ۱۶. ستاد «وزارت» موظف است، هر گونه آمار لازم از وضعیت و شمار پیشنهادها و «پارسا»ها را برای هدف‌های گوناگون از پایگاه ثبت آنها در «ایرانداک» دریافت کند.

ماده ۱۷. بالاترین مقام «مؤسسه»ها مسئولیت درستی اجرای این آیین‌نامه را بر عهده دارند و موظف هستند، فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی، و ترویجی لازم را برای درستی و اخلاق پژوهش و رعایت حقوق پدیدآوران محتوای علمی و پژوهشی، پیش‌بینی و پیوسته اجرا کنند.

فصل ششم. منابع مالی

ماده ۱۸. منابع مالی لازم برای پشتیبانی، روزآوری، و خدمات «همانندجو» در «ایرانداک» از محل درآمدهای آن تأمین می‌شود.

این آیین‌نامه در شش فصل و ۱۸ ماده در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶ به تصویب وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری رسیده و اجرای آن از تاریخ ابلاغ لازم است.

دکتر محمد فرزادی

ع